

POETISK PRAKSIS

SONETTE

Et eventyr. Slik tenker han på dager
som renner vekk langs andre elveleier.
De gløder med et stille lys de eier.
Han går og teller strå i skumringshager.

Det er forglemmegei og prestekrager.
De står i aftenlys og vind og neier.
Og det er spor i gresset, ville veier,
som etter maur og ørsmå, grønne drager.

Et drag i luften, under hvite skyer,
forteller ham at han ble født om høsten.
Og høsten er en tid for ettertanke.

Han lenges mot små middelalderbyer.
Der ringer klokkene med malm i røsten.
Og folk går ut på marken for å sanke.

Ola Bog

Klassekampens diktspalte redigeres av poetene Anne Helene Guddal og Kristin Berget. Vi trykker nye dikt av etablerte såvel som uetablerte forfattere. Bidrag mottas på adressen poetiskpraksis@klassekampen.no.

FRA KONVERSASJONSLEKSIKONET

De neste ukene trykker Bokmagasinet utdrag fra det kommende andre bindet av bokhandelen Cappelen's Forlags Konversasjonsleksikon, hvor forfattere fra inn- og utland fabler fritt. Første bind kom i 2014 og ble en formidabel suksess. Det nye leksikonet er på gata 26. november. Engelske tekster er oversatt av Pil Cappelen Smith og Ina V. Steinman. Illustrasjon: Pil Cappelen Smith.

applaus. Den menneskelege handlinga som tydelegast viser at vi stammer frå apene. Handflatene klaskast saman slik at dei skaper ein klappande lyd. Opprinneleg eit uttrykk for ulike former for opphissing, i spekeret frå begeistring til sinne. I dag strengt kultivert, i verste fall i form av taktfast etikette kombinert med rein misunning og/eller overberande sjølvhevdning. Bør altså, som andre tilfelle der kroppsdelar klaskast saman, ikkje ukritisk tolkast som uttrykk for glede, respekt eller kjærleik.

Synnøve Macody Lund

Tankelaboratorier: I Karine Nyborgs noveller kolliderer økonomisk teori med virkeligheten.

Teorienees forvirrede aktører

Da sosiologen Dag Østerberg gjennomgikk samtlige innkjøpte norske romaner utgitt i 1979, kunne han i Basar 4/1980 konkludere med at kunstnerne, i likhet med presteskapet, «er eksperter på privatliv og familie». De fleste skriver om det de kjenner til, og arbeidsdelingen har gjort forfatterens stofftilfang begrenset. Anne Merethe K. Prinos gjorde en liknende gjennomgang av norske romaner i 2014 (Samtiden 1/2015), og selv om hun var mindre bastant i sine konklusjoner, var ikke inntrykket helt annerledes: «det [handler ikke] bare om knehaser og tomme rom i 2014-romanene», men blikket vendes oftere innover enn utover.

I den sammenheng er det oppløftende at økonomiprofessor Karine Nyborg har gjort forfatter av seg, og hennes fjerde utgivelse tar også utgangspunkt i økonomisk teori, noe den rikholdige kildelisten understøtter.

Nyborgs noveller kan betegnes som fabulerende, og gir norske assosiasjoner til blant andre Jan Grue og Hanna Dahl. Fortellingene er tankelaboratorier, ikke realistiske univers, og psykologisk troverdighet er mindre relevant enn iscenesettelsen av teorier og abstrakte ideer – gjerne med absurde konsekvenser, noe som også er meningen.

«De elskende fangenes dilemma» dikter videre på det spillteoretiske kasuset «Fangens dilemma» hvor to forbrytere er satt på hver sin celle. Om begge holder kjeft, vil de få et halvt års fengsel hver; om begge tilstår får de to år. Om den ene tilstår og den andre tier, blir tysteren satt fri mens den andre får tre år. Det er altså i begges interesse å tie, men samtidig fristende å tyste for å få strafferabatt, slik at begge gjerne ender med å bli buret inne lenge. Overført til økonomi: Samarbeid er lønnsomt, men avhenger av tillit.

I Nyborgs novelle får dilemmaet kjøtt på beinet, vi følger den ene etter soning (hvor begge har tilstått) på vei til å treffe den andre

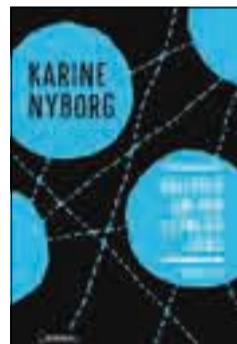

ØKONOMIPROFESSOR OG NOVELLEFORFATTER: Karine Nyborg.

FOTO: JAN-ERIK STØSTAD

NOVELLER

Karine Nyborg
Balladen om den usynlige hånd
Aschehoug 2016, 168 sider

igjen. Kjærligheten er kastet inn i den spillteoretiske potten og roter det til for de «rasjonelle» aktørene: «Før den som elsker betingelsesløst, finnes bare ett rasjonelt svar på fangens dilemma: å nekte.» Konflikten mellom tillit og ren egennytte går igjen som en rød tråd i mange av Nyborgs noveller, og koples også til forholdet mellom teori og virkelighet. Med utstrakt bruk av figurer og illustrasjoner i de fleste novellene, samt et saklig språk som gjerne etteraper akademisk sjargong, får tekstene gjerne et pseudovitenskapelig uttrykk som ofte undergraves av de såkalte aktørene, bedre kjent som mennesker.

Menneskenes menneskelighet ser nemlig stadig ut til å ødelegge for de ellers foretrefelige matematiske modellene. Det er som om man kan høre dogmatiske økonomer rope i bakgrunnen: Disse teoriene fungerer perfekt, hadde det ikke vært

for at menneskene hele tiden ødela dem! Aller tydeligst blir dette poengtert i samlingsens beste novelle, «Adam i det perfekte frikonkurransemarkedet», hvor Adam og Susanne har lagt bryllupsreisen sin til et abstrakt, utopisk sted hvor den frie konkurransen fungerer perfekt. De er begge ihuga markedsapologeter, og valget av reisemål faller dem naturlig, i konkurranse med Galtvort og Proletariatets diktatur. Imidlertid viser det seg at det perfekte frikonkurransemarkedet blir et uutholdelig sted for Adam. Alt er innestengt, og enhver handling får en pris: «Hvordan skulle alt ellers kunne kjøpes og selges? Synet av frost i gresset, for eksempel, en disig himmel, våt asfalt». Susanne er lojal til det perfekte markedet, men Adam straffes for sine «eksternaliteter», som å se for lenge på kjæresten. Novellens moral – for jeg tror man må si at den har en moral – er at teoriene som har fått innpass blant de mest ytterliggående nyliberale økonomene, ikke er så lettintegrerte i den menneskelige virkelighet som i den matematiske.

Mye er ganske artig i disse novellene, men et problem med denne typen cerebral litteratur, er at den lett kan oppleves som mer imponerende enn engasjerende. Det er vanskelig – iallfall for denne leseren – å virkelig la seg bevege av teksten, også der hvor kjærligheten kommer inn som en kraft som overskrider egennytten og den private vinningen. Som når man leser et aviskåseri av en stemme man sympatiserer med, kan man nikke bekræftende og humre litt, uten at verden ser annerledes ut etterpå.

Arne Borge

bokmagasinet@klassekampen.no